ໂຄງການການສຶກສາເພື່ອຊ່ວຍຕົນເອງ

ຄວາມຮູ້ທ້ອງຖິ່ນ

ການເຮັດນາປີ

(ສະບັບທົດລອງໃຊ້)

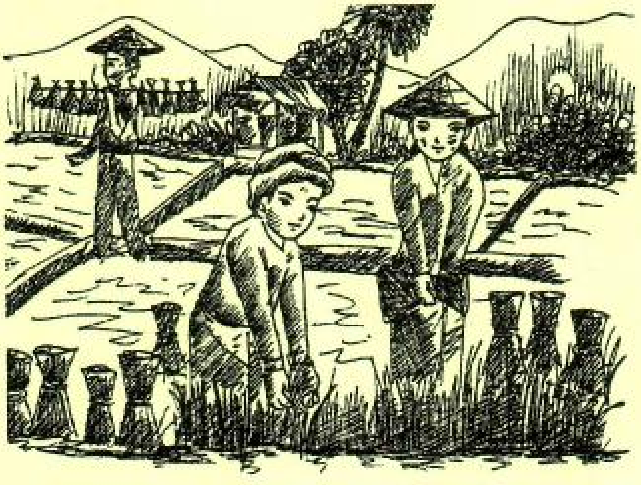

ຂໍ້ມູນຈາກບ້ານສີວິໄລ

ເມືອງທຸລະຄົມ, ແຂວງວຽງຈັນ

ຂຽນໂດຍ: ອຈ ສົມບັດ ເພັງສະຫວັດ

2007

ຄວາມຮູ້ທ້ອງຖິ່ນ

"ການປູກເຂົ້າ"

ຂໍ້ມູນຈາກບ້ານສີວິໄລ
ເມືອງທຸລະຄົມ, ແຂວງວຽງຈັນ

ຂຽນໂດຍ: **ອຈ ສົມບັດ ເພັງສະຫວັດ**
ຮຽບຮຽງໂດຍ: **ອຈ ທອງຂັນ ນ້ອຍມະນີວົງ**
ອຈ ທົງທອງ ຜອງມະນີວົງ
ພິມແລະຈັດໜ້າໜ້າໂດຍ: ນ. **ສຸກັນຍາ ສີວິໄຊ**
ແຕ້ມໂດຍ: ທ. **ສິດປະກອນ**

ເຈົ້າຂອງ: ຫ້ອງການສຶກສາເມືອງທຸລະຄົມ, ແຂວງວຽງຈັນແລະສູນອົບຮົມຮ່ວມພັດທະນາ
ອຸປະຖຳໂດຍ:
New Zealand Agency for International Development (NZAID)

ຄຳນຳ

ປຶ້ມເຫລັ້ມນີ້ເປັນຜົນງານການຊຸມຂອງຄູອາຈານ ແລະຊາວບ້ານໜອງນົກສີວິໄລ, ເມືອງທຸລະຄົມ, ແຂວງວຽງຈັນ ຊຶ່ງເປັນການຮັບໂຮມປະສົບການໃນການດຳລົງຊີວິດແບບເພິ່ງຕົນເອງ, ກຸ້ມຕົນເອງໂດຍອາໄສທຳມະຊາດ, ສິ່ງແວດລ້ອມອ້ອມຕົວແບບດັ້ງເດີມຕັ້ງແຕ່ດົນນານຈົນເຖິງປະຈຸບັນນີ້.

ປື້ມເຫລັ້ມນີ້ເປັນບ່ອນອີງໃຫ້ແກ່ຄູໃນການສຶກສາແນວຄວາມຄິດຮັກທຳມະຊາດ, ຮັກພູມປັນຍາກໍຄືວິຖີຊີວິດທ້ອງຖິ່ນໃຫ້ແກ່ເດັກເພື່ອສ້າງແນວຄິດຮັກທ້ອງຖິ່ນຂອງຕົນ.

ຄະນະຈັດທຳຄິດວ່າປື້ມເຫລັ້ມນີ້ເຊິ່ງເປັນສະບັບທົດລອງໃຊ້ ແລະຄົງເປັນປະໂຫຍດບໍ່ຫລາຍກໍໜ້ອຍໃຫ້ແກ່ຄູອາຈານໃນການສິດສອນເດັກແລະຄິດວ່າຍັງມີຫລາຍສິ່ງຫລາຍຢ່າງທີ່ຍັງຂາດຕົກບົກພ່ອງທີ່ພ້ອມຈະປັບປຸງປ່ຽນແປງຕາມຄວາມເໝາະສົມ

ຄະນະຈັດທຳ

ການເຮັດນາປີ

ເຖິງລະດູເດືອນ 5ຕົ້ນປີໃໝ່ລາວຊາວນາພວກເຮົາກໍໄດ້ກະກຽມໄຖແລະຄາດເພື່ອທໍາການປູກເຂົ້າ, ກະກຽມຫຼັກຮົ້ວ, ຮາວຮົ້ວເພື່ອລ້ອມຕາກ້າ.

ເມື່ອຕົກຮອດເດືອນ 6 ຊາວນາໄດ້ກະກຽມດິນຕົກກ້າ, ກ່ອນຈະຕົກກ້າກໍຕ້ອງໄດ້ກຽມດິນໄວ້ໄຖຮຸດປະໄວ້.

(ຮູບດິນນາທີ່ກໍາລັງກະກຽມປູກເຂົ້າ)

ຕໍ່ມາກະກຽມເຂົ້າປູກເລືອກແນວພັນທີ່ດີ, ຕ້ອງ ເອົາເມັດເຂົ້າຕື່ງດີ, ບໍ່ຕິດເຊື້ອພະຍາດມາກ່ອນແລະບໍ່ປົນ ກັບແນວພັນອື່ນໆ.

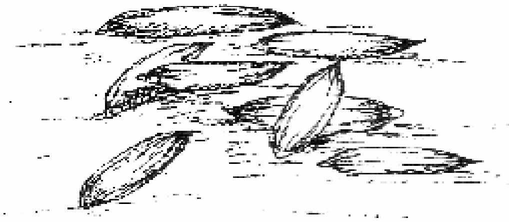

ແນວເຂົ້າປູກ

ເຂົ້າປູກຕ້ອງແຊ່ນ້ຳ 2 ມື້ແລ້ວເອົາຂຶ້ນບົ່ມ 2 ມື້.

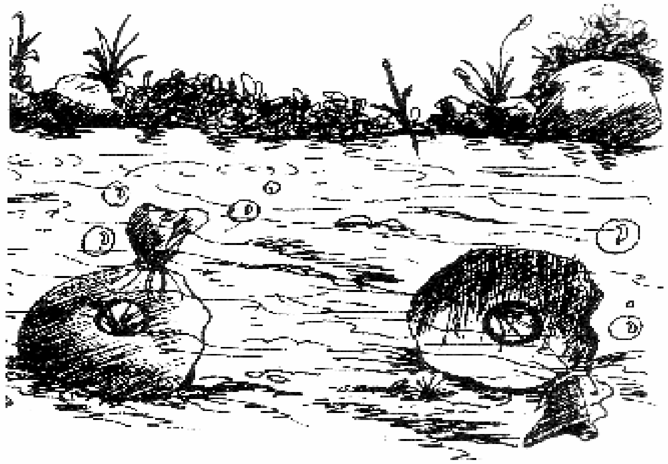

ເມື່ອຕົກກ້າໄຖຮຸດແລ້ວຕ້ອງໄດ້ໄຖຄົ້ນດິນຕື່ມອີກເທື່ອທີສອງ. ແຕ່ໃນເທື່ອນີ້ເຮົາຕ້ອງຄາດໃຫ້ແຫລກລະອຽດດີແລ້ວມອບຕາກ້າ.

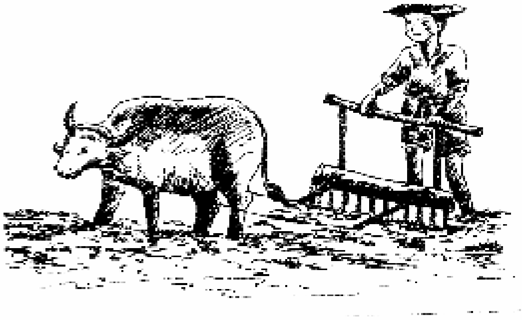

ຄາດໃຫ້ລະອຽດກ່ອນມອບຕາກ້າ

ຈາກນັ້ນໃຫ້ເອົາເຂົ້າໄປຫວ່ານໃຫ້ສະໝ່ຳສະເໝີ ໃຫ້ພໍດີງາມ, ເມື່ອກ້າໃຫຍ່ຂຶ້ນໄດ້ປະມານ 15 ວັນແລ້ວກໍ່ຕ້ອງເອົາຝຸ່ນມາຫວ່ານໃສ່ຕາກ້າເພື່ອເຮັດໃຫ້ກ້າງາມແລະສູງດີ.

ຫວ່ານເຂົ້າໃຫ້ສະໝ່ຳສະເໝີ

ແຕ່ກ່ອນຈະເອົາກ້າໄປດຳໃສ່ນາເຮົາຕ້ອງໄດ້ໄຖຮຸດນາໄວ້ກ່ອນຖ້າກ້າໃຫ່ຍເມື່ອຈະດຳເຮົາຕ້ອງໄດ້ໄປໄຖຄືນຕື່ມອີກເທື່ອໜຶ່ງແລ້ວຈຶ່ງຄາດໃຫ້ແຫລກລະອຽດດີ.

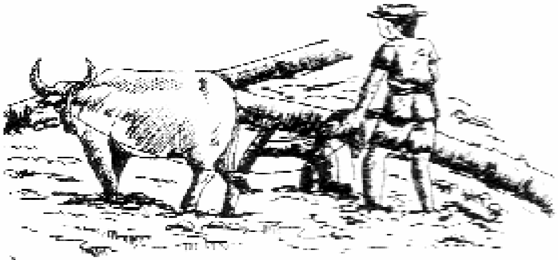

ໄຖແລະຄາດກຽມດິນກ່ອນຈະດຳນາ

ເມື່ອກ້າມີອາຍຸເຖິງ 30 ວັນແລ້ວກໍເຖິງເວລາຫຼົກໄປດຳໃສ່ນາແລ້ວ

ກ້າອາຍຸ 30ວັນກໍເໝາະສົມກັບການດຳນາ

ຈາກນັ້ນເອົາກ້າໄປດໍາໃນໄລຍະຫ່າງແຕ່ລະຕົ້ນ ຫ່າງກັນປະມານ 15 – 20 ຊັງຕີແມັດ.

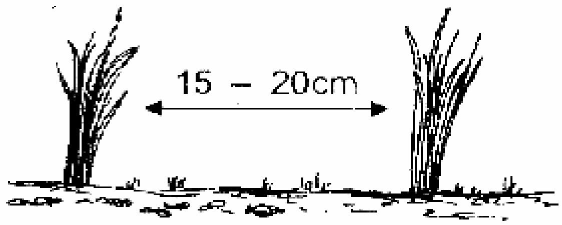

ໄລຍະຂອງຕົ້ນກ້າ

ເມື່ອດໍາໄດ້ປະມານ 15 ວັນ, ເຮົາຄວນເອົາປຸ໋ຍຊີວະພາບ ຫຼື ຝຸ່ນໄປຫວ່ານໃສ່ເພື່ອໃຫ້ມັນງາມ.

ຈາກນັ້ນເຮົາກໍ່ຕ້ອງບົວລະບັດຮັກສາບໍ່ໃຫ້ງົວຫຼືຄວາຍເຂົ້າໄປກິນ; ພ້ອມກັນນັ້ນເຮົາຕ້ອງໝັ່ນເສຍຫຍ້າໃນນາ ແລ້ວຖາງຄັນນາເຮັດແນວນັ້ນເພື່ອເຮັດໃຫ້ຕົ້ນເຂົ້າແປະຄັນນາໃຫ້ງາມແລະສູງພຽງໝູ່ຂອງມັນ.

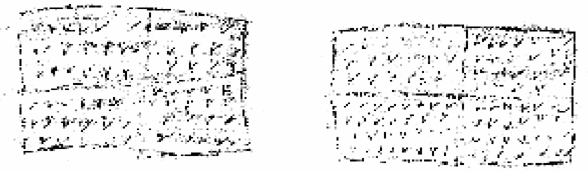

ໄລຍະເຂົ້າດໍເລີ່ມຈະມານແມ່ນໃນໄລຍະເດືອນ 10 ພໍຮອດທ້າຍເດືອນ 10 ຕົ້ນເຂົ້າກໍຈະເລີ່ມຄ່ຽງ, ຈາກນັ້ນເມື່ອຮອດຕົ້ນເດືອນ 11 ລາວ ເຂົ້າປີຈະເລີ່ມມານພໍຕີກຮອດໄລຍະເດືອນ 12 ເຂົ້ານາປີແມ່ນເລີ່ມຄ່ຽງ

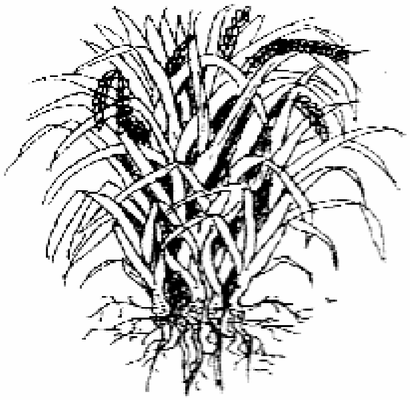

ເພີ່ນກໍຈະເລີ່ມກ່ຽວເຂົ້ານາປີໃນເດືອນ 12 - 1 ລາວແລ້ວເກັບກູ້ເອົາເຂົ້ານາປີໂຮມກອງເພື່ອປັ່ນຂຶ້ນເລົ້າ.

ບົດເລກປໍ1.

1. ຕູ້ສີລາວປູກເຂົ້າມີສອງປະເພດຄື:ປູກເຂົ້າໜຽວ ແລະປູກເຂົ້າຈ້າວ.
   - ລາວປູກເຂົ້າຈ້າວ 10kg (ກິໂລກະຼາມ).
   - ລາວປູກເຂົ້າໜຽວ 12kg (ກິໂລກຼາມ).
   - ຖາມວ່າຕູ້ສີປູກເຂົ້າປີນີ້ໝົດເຂົ້າປູກຈັກກິໂລກຼາມ ? .

ບົດເລກປໍ 2

1. ພໍ່ຕູ້ຄຳລາວໄດ້ເຮັດນາສອງບ່ອນ, ບ່ອນທີໜຶ່ງໄດ້ເຂົ້າ 1000 ກິໂລກຼາມແລະບ່ອນທີສອງໄດ້ເຂົ້າ 500 ກິໂລກຼາມ.
   - ຖາມວ່າທັງສອງບ່ອນລາວໄດ້ເຂົ້າທັງໝົດເທົ່າໃດ ?

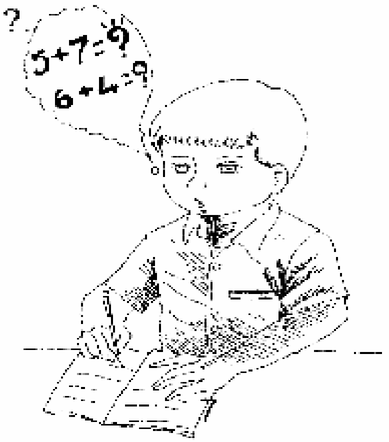

ບົດເລກປໍ 3

1. ຕູ້ສອນລາວໄດ້ເຮັດນາສອງລະດູຄື: ນາແຊງ ແລະນາປີ, ໃນປີນັ້ນລາວໄດ້ເຂົ້າທັງໝົດ 3000 kg (ກິໂລກຼາມ).
   - ຮູ້ວ່ານາແຊງໄດ້ໜ້ອຍກວ່ານາປີ 780 kg
   - ຖາມວ່ານາປີໄດ້ເຂົ້າເທົ່າໃດ ?.

ບົດເລກປໍ 4

1. ຕູ້ບຸນມີ, ມີນາຕອນໜຶ່ງເປັນຮູບສີ່ແຈສາກ, ລວງກ້ວາງແທກໄດ້ 500 ແມັດແລະລວງຍາວແທກໄດ້ 100ແມັດ. ຖາມວ່າເນື້ອທີ່ນາຂອງຕູ້ບຸນມີມີທັງໝົດເທົ່າໃດ ?
   - ຮູ້ວ່າໜຶ່ງຕາແມັດໄດ້ເຂົ້າ 3 kg(ກິໂລກຼາມ).
   - ຖາມວ່ານາຜືນນັ້ນໄດ້ເຂົ້າທັງໝົດເທົ່າໃດ ?.

ບົດເລກປ໌ 5 .

1. ລຸງທິດນາມີດິນຕອນໜຶ່ງເປັນຮູບສີ່ແຈສາກລວງຍາວແທກໄດ້ 150 ແມັດ, ລວງກ້ວາງແທກໄດ້ 60 ແມັດ, ເພິ່ນໄດ້ປູກເຂົ້າໃສ່ດິນຕອນນັ້ນຜົນໄດ້ຮັບຮູ້ວ່າໜຶ່ງຕາແມັດໄດ້ເກັບກູ້ເຂົ້າປູກໄດ້ 3 kg.

ລາວເອົາເຂົ້າດັ່ງກ່າວມານັ້ນມາຂາຍເປັນເຂົ້າສານ, ຮູ້ວ່າ 100kgຂອງເຂົ້າເປືອກນາສີໄດ້ເຂົ້າສານ 60 kg, ລາວຂາຍເຂົ້າເປັນໝື່ນ, ໝື່ນໜຶ່ງ 46.000ກີບ.

- ຖາມວ່າເນື້ອທີ່ຂອງດິນຕອນນັ້ນມີເທົ່າໃດ ?.
- ຜົນເກັບກ່ຽວເຂົ້າທັງໝົດມີເທົ່າໃດ?.
- ລາວໄດ້ເຂົ້າສານຈັກກິໂລກຣາມ ? .
- ລາວຂາຍເຂົ້າທັງໝົດໄດ້ເງິນເທົ່າໃດ?.

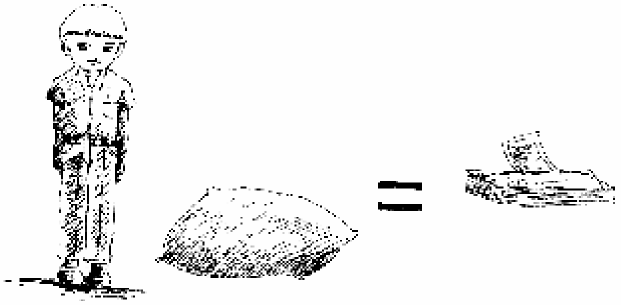

ກາບ: ປູກເຂົ້ານາປີ

ພໍຮອດຍາມ ປູກເຂົ້ານາປີ
ເພິ່ນໄດ້ມີ ຂະບວນຟືດຟື້ນ
ພ້ອມກັນຕື່ນ ຮ່ວມທໍ່ແຮງໃຈ
ພ້ອມກັນໄຖ ຄາດນາຕາກ້າ
ລຸງແລະປ້າ ພໍ່ແມ່ລູກຫລານ
ບໍ່ໄດ້ຄ້ານ ເຮັດນາປູກເຂົ້າ
ພາກັນເຕົ້າ ຮ່ວມໃຈໂຮມທໍ່
ມ່ວນກະດີ້ ເຮັດວຽກແຂ່ງຂັນ
ໄດ້ແລ້ວປັນ ຍາດພິງພີ່ນ້ອງ
ເຮົາບໍ່ຕ້ອງ ເສຍເງິນຊື້ເຂົ້າ
ມີເຕັມເລົ້າ ເຫລືອໃຊ້ແລ້ວຂາຍ
ຢູ່ສະບາຍ ພໍພຽງລາຍໄດ້
ສຸດຊື່ນໃຈ ເມື່ອໄດ້ປູກເຂົ້າ

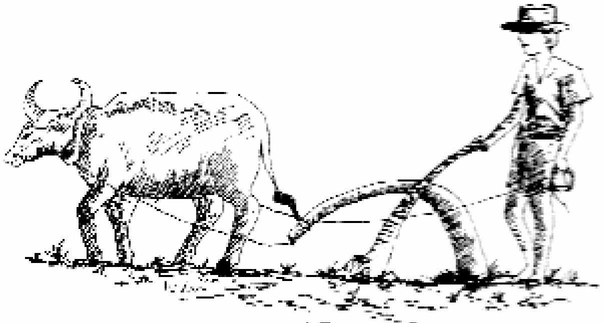

ເຊີ້ງ: ມາເຮັດນາປີ

ໂຮ......................ຮິ້ວ (3)
ເອົາມາເຮົາມາ ມາຮ່ວມໃຈກັນ
ອອກແຮງແຂ່ງຂັນ ເຮັດນາປູກເຂົ້າ
ຮີບມາເດີເຈົ້າ ຊາວໜຸ່ມແມ່ຍິງ
ຢ່າໄດ້ເອື່ອຍອີງ ແບບຄົນຂີ້ຄ້ານ
ມາຊ່ວຍວຽກງານ ຄາດໄຖຊ່ວຍນ້ອງ
ພ້ອມທັງເພື່ອນພ້ອງ ທັງໃກ້ແລະໄກ
ຮ່ວມແຮງຮ່ວມໃຈ ຊ່ວຍກັນຫລົກກ້າ
ແລ້ວມາດຳນາ ໃຫ້ເປັນຖັນແຖວ
ເມື່ອດຳນາແລ້ວ ໃຫ້ໝັ່ນຮັກສາ
ສອງເດືອນຕໍ່ມາ ກຽມຕົວກ່ຽວເຂົ້າ
ມາຮ່ວມກັບເຕົ້າ ກ່ຽວເຂົ້ານາປີ
ຮ່ວມສາມັກຄີ ວຽກງານຈຶ່ງແລ້ວ (2)
ໂຮ........................ຮິ້ວ (3)

ເພງ: " ຝົນເອີຍ "

ϟ ຝົນເອີຍ ຝົນຕົກລົງມາ
ຊາວໄຮ່ຊາວນາ ພາກັນຟົດຟື້ນ
ຕື່ນເຊົ້າຕື່ນ ປົ່ງໃບຂຽວງາມ
ທຸກບ່ອນກໍງາມ ຊື່ນໃຈຊື່ນໃຈ
ϟ ຝົນເອີຍ ຂໍໃຫ້ຕົກມາ
ພວກເຮົາຫວ່ານກ້າ ດຳນາຫ້າວຫັນ
ທຸກພາກສ່ວນ ໃຫ້ມາຮ່ວມກັນ
ລ້າງສາຍສຳພັນ ສາມັກຄີເຮັດນາ

ເກມ: " ແຂ່ງຂັນນັບເມັດເຂົ້າ "

ຈຸດປະສົງ: ເພື່ອເຝິກແອບເດັກໃນການນັບ ແລະ ມີພື້ນຖານໃນການບວກ

ອຸປະກອນ: ເມັດເຂົ້າ

ເວລາ: 30 ນາທີ

ບາດກ້າວດຳເນີນ:

1. ແບ່ງເດັກໃຫ້ເທົ່າກັນເປັນເທົ່າໃດກຸ່ມກໍໄດ້, ແຕ່ລະກຸ່ມບໍ່ໃຫ້ກາຍ 4 ຄົນ

2. ຄູເລີ່ມໃຫ້ນັກຮຽນນັບເມັດເຂົ້າໂດຍຕັ້ງເວລາຄື:

   - ຖ້າເປັນນັກຮຽນປີ 1 ໃຫ້ເວລາ 1 ນາທີ
   -     - " -   ປີ 2   "   2 ນາທີ
   -     - " -   ປີ 3   - " – 3 ນາທີ
   -     - " -   ປີ 4   - " – 4 ນາທີ
   -     - " -   ປີ 5   - " – 5 ນາທີ

3. ຖ້າໝົດເວລາຄູຈະໃຫ້ນັກຮຽນແຕ່ລະກຸ່ມບອກຈຳນວນຂອງແຕ່ລະຄົນ

4. ໃຫ້ຕາງໜ້ານັກຮຽນແຕ່ລະກຸ່ມຂຶ້ນບອກ

5. ເມື່ອຮູ້ຜົນບອກແລ້ວຄູສະຫລຸບກຸ່ມທີ່ຊະນະເລີດ